

Å lese bilder

Elisabeth Rege

Før lesing skal vi skape forventninger og lyst til å lese boken sammen med barna. Å lese bilder kan bli et spennende møte med boka i forkant av at selve teksten skal leses. Gjennom å lese bilder gir vi rom for barnets fortellerkompetanse samtidig som barnas nysgjerrighet til fortellingen vekkes.

Barns fortellerstemme

Det regner! sier Nora av Irene Marienborg handler om Nora, som elsker regn og alt det spennende hun kan gjøre i regnvær. Boka har flotte illustrasjoner som er gode utgangspunkt for barnas meningsskaping. I tillegg viser handlingen til den engasjerende og litt forbudte vannleken! Dette vil kunne friste mange barn til å komme med innspill til historien, noe som i seg selv er positivt, fordi barn lærer språk gjennom å bruke det i meningsfulle sammenhenger.

(Forlaget har godkjent bruken av bildene.)

Ulike måter å lese bøker på gir ulike inngangsporter til dialog og samtale. «Å lese bilder», der illustrasjonene er utgangspunkt for samtalen med barna, har som mål å få barnas fortellerstemme frem. Når barna «leser bilder», er det deres egne tolkninger av bildene og hva de mener skjer i historien, som står i sentrum. Og formen på spørsmålene som de voksne stiller, vil påvirke barnas engasjement i dialogen.¹

For de yngre barna kan ledende spørsmål som *Hva gjør Nora?* være positive igangsettere. Målet med denne typen spørsmål er å skape en dialog omkring illustrasjonene der alle barna engasjerer seg, og hvor den voksne etter hvert stiller stadig mer åpne spørsmål.

Spørsmål som åpner for dialog

Spørsmål som viser til hva barn *tror*, *tenker* eller *mener* om noe, har stor språkstimulerende verdi. Her er det barnet selv, og ikke den voksne, som «sitter med svaret».¹ Den voksne støtter barnet i det barnet prøver å formidle, og det skjer en gjensidig utveksling av bidrag. Berit Bae har kalt dette et romslig samtalemønster.²

(Forlaget har godkjent bruken av bildene.)

Ved å ta utgangspunkt i bokas andre oppslag, hvor Nora står smilende i døren og ser ut, kan den voksne stille flere ulike spørsmål som åpner for dialog. For eksempel:

Hva skjer her?

Hva tror du Nora vil gjøre?

eller

Hva tror du Nora tenker på?

For mer erfarne lesere vil nok bokas tittel og omslag gi forventninger om en jente som gleder seg over regnet. Når barna leser bildet på andre oppslag, kan tolkningen være noe helt annet, noe som vil være spennende å få innblikk i.

Når barn leser bilder

Barns tolkning av bilder påvirkes både av kultur og erfaringer. I tillegg vet vi at barn har blikk for andre detaljer og nyanser i bildene enn de voksne.³ Illustrasjonen på andre oppslag gir mange fortolkningsmuligheter, for eksempel at Nora står i døren og venter på bestemor. For et barn som ikke er del av en kultur der det ikke finnes dårlig vær, «bare dårlige klær», vil det kanskje være utenkelig at Nora vil ut å leke i regnet, men gi god mening at hun venter på besøk!

Barn leser ikke nødvendigvis det samme inn i bilder som voksne gjør, og når den voksne stiller åpne oppfølgingsspørsmål (*Hvordan ser du det?*), unngår han eller hun å falle i den fellen å «gi voksensvaret». Dermed opprettholdes også det romslige samtalemønsteret.

Når den voksne tar utgangspunkt i barnas forståelse, oppmuntres barna til dialog der de kan utvide eller utfordre fortellingen. Slik får barna bygge på egne erfaringer, samtidig som de utfordres til å sette seg inn i andres tolkninger.

Bildenes potensial for utvikling av fortellerkompetanse

Når barn viser interesse for å fortelle om enkeltbilder, kan spørsmål som *Lurer på hva som skjer på neste side?* hjelpe dem å rette oppmerksomheten mot at historien strekker seg over flere illustrasjoner og er sammenhengende.

Når barna blar seg gjennom bildene og forteller hva de mener historien handler om, gir illustrasjonene inspirasjon og hjelp til å fortelle mer sammenhengende – uten at fortellingen begrenses av en voksens forsøk på å styre.

Det er viktig at barn får mange fortellere som forbilder i tillegg til tekster som forbilde når de skal utvikle fortellerkompetanse,⁴ men like viktig er barnets egne utforskinger av fortellerrollen og at språkbruken deres anerkjennes.³

¹ Gjems, L. (2008). Voksnes samtalestøtte i barnehagen. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 92 (5), 364–375.

² Bae, B. (2009). Samspill mellom barn og voksne ved måltidet. Muligheter for medlæring? *Norsk Barnehageforskning*, 2 (1), 3–15.

³ Hoel, T. (2014). *6- og 7-åringers muntlige fortellinger basert på ei ordløs billedbok. Fortelling, barn, bildebok*. Doktorgradsavhandling ved UiS nr. 227.

⁴ Høigård, A. (2006). *Barns språkutvikling, muntlig og skriftlig*. 2. utgave. Oslo: Universitetsforlaget